

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

Stockholm

Vår referens

Dnr

2024-10-20

Catharina Bildt Grape

A2024/00878

Remissyttrande gällande betänkandet ”Styrkraft för lyckad integration” (SOU 2024:41)

Företagarna är Sveriges största medlemsorganisation för företagare och företrädare i huvudsak små och medelstora företag inom privat sektor med 60 000 medlemmar. Många branscher finns representerade och medelantalet anställda per företag är 4–5 personer. Företagarna har fått möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande. Nedan följer våra synpunkter.

Om utredningens uppdrag och förslag i korthet

Utredningen har haft i uppdrag att analysera och lämna förslag på hur integrationspolitikens mål ska få större genomslag i den offentliga verksamheten. Uppdraget inkluderar bland annat att lämna förslag om en styrmodell och resultatindikatorer som kan användas för att följa upp om det riksdagsbundna målet uppfylls. Utredningen har också haft i uppdrag att utreda hur regelverket för ersättningarna till nyanlända som deltar i etableringsprogrammet bör förändras. I denna del har ingått att analysera om etableringsersättningen, etableringstillägget och bostadsersättningen innehåller tillräckligt starka incitament för att den nyanlända ska börja arbeta eller utöka sin arbetstid.

Utredningen konstaterar att:

- Integrationspolitik är ett tvärsektoriellt politikområde, vilket innebär att det krävs insatser inom flera verksamhetsområden och regelverk för att förverkliga politiken.
- Politiken behöver följas upp på ett strukturerat sätt för att säkerställa att insatserna når målgruppen och att resultaten förbättras. Integrationspolitiken behöver också samordnas så att berörda aktörer arbetar i samma riktning.
- Det behövs ändamålsenliga styrformer som förmår beakta sektorsövergripande prioriteringar. Uppföljningen av resultaten behöver också ske både sektorsvis och sektorsövergripande för att möjliggöra en helhetsbild av hur utvecklingen och resultaten ser ut inom integrationsområdet.
- Styrningen, samordningen och uppföljningen av integrationspolitiken har stora brister i dag.

Utredningens förslag för en tydligare myndighetsstyrning:

- Förordningen om de statliga myndigheternas ansvar för genomförandet av integrationspolitiken upphävs.
- Ett integrationsperspektiv integreras i vissa myndigheters ordinarie verksamheter.
- Myndigheternas redovisning ska vara uppdelad efter svensk respektive utländsk bakgrund.
- Sektorsansvar införs för vissa myndigheter.
- Ett nationellt integrationsråd inrättas inom Arbetsförmedlingen.
- Breddad samverkan om integrationsinsatser på regional nivå.
- Regeringen bör ta fram en sektorsövergripande strategi för integrationspolitiken.

Utredningens förslag för indikatorer och integrationsbarometer:

- Statistiska Centralbyrån (SCB) bör få i uppdrag att utveckla indikatorer för uppföljning av integration inom integrationspolitikens fem delmål.
- SCB får i uppdrag att utveckla och genomföra en återkommande nationell urvalsundersökning, en Integrationsbarometer, för att mäta den självupplevda integrationen hos utrikes födda.

Utredningens förslag om ersättningar som ger jämställda och ökade drivkrafter att arbeta:

- Etableringsersättningen och etableringstillägget ska följa utvecklingen av konsumentprisindex.
- Nivån på etableringsersättningen höjs.
- Etableringstillägget för barn höjs och individualiseras.
- Utökade möjligheter att arbeta parallellt med att delta i etableringsinsatser.

Sammanfattning av Företagarnas synpunkter

Ur Företagarnas perspektiv är en fungerande integrationspolitik en central del i en effektiv kompetensförsörjningskedja. Det är av största vikt att alla människor i arbetsför ålder arbetar och bidrar till sin egen försörjning. Det gäller även nyanlända och utrikes födda män och kvinnor. Många företag har svårt att hitta rätt kompetens, samtidigt som gruppen individer som står utanför arbetsmarknaden är stor. Det är inte ett nytt fenomen utan en problematik som vuxit över tid och fått strukturellt fäste. Mycket av detta beror på den bristande styrning av integrationspolitiken som utredningen förtjänstfullt beskriver. Om regeringen vill komma till rätta med de mångfacetterade och komplexa utmaningar som finns kopplat till misslyckad integration är ett första viktigt steg att få en tydligare styrning av integrationspolitiken.

Vad gäller utredningens förslag till en tydligare myndighetsstyrning delar Företagarna utredningens övergripande analys. Företagarna tillstyrker samtliga förslag med följande tillägg/reservation:

- Arbetsförmedlingen bör inte få sektorsansvar för ekonomisk integration.
- Företagarna tillstyrker förslaget om ett nationellt integrationsråd men avstyrker att det inrättas inom Arbetsförmedlingen.

Vad gäller utredningens förslag om indikatorer, integrationsbarometer och förslag som ger jämställda och ökade drivkrafter att arbeta tillstyrker Företagarna utredningens förslag i sin helhet.

Företagarnas synpunkter

Företagarna om utredningens förslag för en tydligare myndighetsstyrning

Styrkraft för lyckad integration har ett brett fokus då integrationspolitiken är tvärssektoriell. Det är helt nödvändigt och korrekt. Företagarna kommer i denna del att fokusera på arbetsmarknad och utbildning då dessa områden är centrala för att företag ska hitta rätt kompetens.

Företagarna har under lång tid riktat skarp kritik mot Arbetsförmedlingens funktionssätt och brist på politisk styrning av myndigheten. Arbetsförmedlingen har en central roll i att stödja individer som står utanför arbetsmarknaden och arbetsgivare som söker arbetskraft. Det är också den myndigheten som ytterst ansvarar för nyanländas etablering på arbetsmarknaden. Det som händer under de första åren som nyanländ i ett land spelar ofta avgörande roll för hur den fortsatta integrationen går.

Entreprenörskapsforum presenterade nyligen boken ”Det nya utanförskapet – Självförsörjningens utveckling och välfärdsstatens framtid”¹. I rapporten framgår att tiden det tar för icke västerländska invandrare att komma i egen försörjning är mycket lång. Efter 10 år är ca 50 procent självförsörjande, efter 20 år är ca 60 procent självförsörjande. Siffrorna är häpnadsväckande men inte nya. Ur integrationsperspektiv måste de som invandrar få snabbare tillgång till relevant yrkes och språkutbildning för att komma i arbete. Företagarna har i sin rapport ”Mismatch”² beskrivit de strukturella problem som finns på Arbetsförmedlingen och som bidrar till att Företagarnas medlemmar inte vänder sig till myndigheten då de behöver rekrytera. Några exempel på detta är:

- Upphandlingar som sker helt i strid mot företags, branschorganisationers och parters rekommendationer. Konsekvensen blir insatser och arbetsmarknadsutbildningar som inte leder till jobb.
- Avsaknad av dialog med företag lokalt om behov. Små och medelstora företags behov av kompetens fångas helt enkelt inte upp. Konsekvenserna av detta blir stora då insatser bortprioriteras eller yrken där det råder brist inte uppmärksammas trots att individer skulle kunna matchas mot jobb.

Som framgår av ovan delar Företagarna i hög grad utredningens analys, slutsatser och förslag. Däremot motsätter sig Företagarna utredningens förslag i de delar som handlar

¹ Det nya utanförskapet – Självförsörjningens utveckling och välfärdsstatens framtid, Eklund och Larsson, 2024

² <https://www.foretagarna.se/politik-paverkan/rapporter/2023/mismatch-arbetsformedlingen-och-svensk-arbetsmarknad/>

om att ge Arbetsförmedlingen ytterligare ansvar. De strukturella problem som finns på Arbetsförmedlingen måste rättas till innan myndigheten åläggs nya uppdrag.

Företagarna avstyrker därför utredningens förslag om att Arbetsförmedlingen ska få sektorsansvar för ekonomisk integration.

Företagarna tillstyrker förslaget om ett nationellt integrationsråd men avstyrker att det inrättas inom Arbetsförmedlingen av samma skäl som ovan. För att få en balans och effektivitet mellan de olika parter som ansvarar för insatser för bättre styrning kan ett nationellt integrationsråd inrättas t. ex inom SKR (Sveriges Kommuner och Regioner).

Företagarna om utredningens förslag för indikatorer och integrationsbarometer

Företagarna har efterlyst tydliga, mätbara indikatorer för att kunna följa, utvärdera och kvalitetssäkra insatser. Utredningens förslag om att ge SCB ett uppdrag att utveckla indikatorer för att följa upp integrationen inom politikområdets fem delmål ligger i linje med detta. Utredningens förslag om att ge SCB ett uppdrag att utveckla en Integrationsbarometer för att mäta den självupplevda integrationen hos utrikes födda är också en viktig del av att mäta integrationen hos den som invandrat. I Entreprenörskapsforums rapport "Det nya utanförskapet" finns viktig statistik på självförsörjandegrad i olika kommuner fördelat på personer med svenskt ursprung och personer som är icke-västerländska utrikes födda. Det råder stora skillnader mellan kommuner men framför allt mellan dessa grupper. Att mäta den självupplevda integrationen är i detta avseende en viktig insats, både för att skapa förståelse och för att kunna bryta det upplevda utanförskapet. Företagarna tillstyrker bägge förslagen.

Företagarna om utredningens förslag om ersättningar som ger jämställda och ökade drivkrafter att arbeta

Det största tillväxthindret för små och medelstora företag är att de inte hittar rätt kompetens. Det är allvarligt för Sveriges konkurrenskraft och för dessa företag. Det är därför grundläggande att det alltid ska löna sig att arbeta. Utredningens beräkningar visar att de höga marginaleffekterna i försörjningsstödet i dag påverkar incitamenten att arbeta parallellt med deltagandet i etableringsinsatser för samtliga hushållstyper. Det är fel. De nuvarande ersättningsnivåerna för nyanlända innebär därmed, tvärt emot vad som var avsikten med etableringsreformen, en återgång till en passiviserande bidragslinje i stället för en förstärkt arbetslinje. Företagarna tillstyrker utredningens förslag i denna del då de syftar till att ge ökade drivkrafter att arbeta.

Catharina Bildt Grape

Expert migration och arbetsmarknadsfrågor

Företagarna

Pernilla Norlin

Samhällspolitisk chef

Företagarna